

27.08x35.93	31	18	עמוד	לשבת - המוסף	18/06/2010	23062378-1
ארגון משפחות נרצחי - 28650						

רחמים מתוך רצח

הם לא יכולים להתנחם בכך שיקיריהם מתו למען רעיון או אמונה, ושמותם היה נטול סבל: אצלם זה היה אובדן סתמי, מיותר, "שהמוח אינו מסוגל לקלוט" | בני המשפחות של מעיין ספיר, אסף שטיירמן, הודיה קדם, תמר ברז וקורבנות נוספים נאחזים זה בזה במסגרת קבוצת תמיכה. רק שם הם מוצאים איזושהי הקלה מהכאב התמידי ושואבים כוח להמשיך הלאה

עִינַת פִּישְׁבִּיין | צילום: יובל חן

מולם ככל רגע, כאילו הוא עדיין מתרחש, ואין להם איך לעצרו או במה להתנחם. הם לא יכולים לספר שהיקרים להם מתו למען רעיון או אמונה, שחיו חיים מלאים או הש' לימו עם המוות הקרב, שמותם שינה משהו בעולם, ואפילו לא להתעורר בכך שהיה זה מוות מהיר ונטול סבל. ברוב המקרים, ההפך הוא הנכון.

מדף התמונות שמחלקים ככניסה ניכטים עשרות פרצופים, רובם מוכרים היטב: הראשונה היא נאוה אלי-מלך, האחרונים הם לאה דרנקין ואריק קרפ. כאמצע מחייכות מעיין ספיר, ענבל עמרם, חניית קיקוס, תאיר דארה, ענת פלינר והתינוקת הודיה קדם. עוד ועוד קורבנות של מוות סתמי, אליס מאור, מלווה רגעי אימה אחרונים שהמוח אינו מסוגל לרמיין. אבל "אינו מסוגל לרמיין" זו הגדרה עבור אנשים זרים, לא עבור מי שנגזר עליו לדמיין את הרגעים האלה של בנו, בתו, את, הורה או בן זוג עד אחרית ימיו.

"אחותי נרצחה עם מכות פטיש בראש", מספר עופר רמתי, אחיה של איליה דמתי-הופטמן שנרצחה ב-1998 על ידי בעלה לשעבר. "כשאני עברתי ליד המיטה שלה בבית חולים, כי היא חיה עוד שלושה ימים, לא זיהיתי אותה. התמונה שאני זוכר, שלקח לי המון-המון זמן לשח-רר, זו התמונה של אחותי ברגעים האחרונים. היא שכבה שם, וחוצ' מהשפתיים שלה שהיו אדומות כאלה, עם אורם תמיד, לא זיהיתי כלום. זה היה דבר מטרף. כל פעם בשב-עה הייתי מתפרק בככי בגלל התמונה הזאת. לא נתתי לאף אחד לראות אותה ככה. אמרתי להם שעדיף שיזכרו אותה כמו שהייתה, וזה כבר לא היה שם. רק עכשיו היא עולה לי בראש יפה כמו שהכרתי אותה".

כשנרצחה בגיל 38 הייתה איליה דמתי-הופטמן אם לשלושה - תינוק בן שלושה חודשים, שהמשיך לחיות עם אביו, בן זוגה החדש לאחר גירושיה מהרוצח, ושתי ילדות, אז בנות תשע ושבע, אותן מגרל עופר, אחיה הצעיר. ר"ר אבלין המנחה מבקשת ממנו עוד סיפור על אחותו, והפעם שינסה למצוא ויכרון טוב.

"שבועיים לפני שנרצחה היה יום הולדת לבנות", הוא מספר. "לקחתי אותה לקנות דברים, בגשם, עם התינוק, ובאמת הייתה מסיבה נהדרת. כשבאתי לספר לבנות על הרצח, אחת השאלות הראשונות שהן שאלו הייתה: 'אתה תעשה לנו יום הולדת כמו שאמא עשתה?' אמרתי: 'אני אעשה לכן יום הולדת גם על הירח אם תרצו'. הגיע יום ההולדת, הזמנתי אנשים, גם את החבר

רוני קדם. "חייבים להיות ביחד" | צילום: דנה קופל

"מה עוזר לך?" לוי מרים ידיו בייאוש, ואז מרפה, "עדי עוזרת לי".

"אני?" אומרת בהפתעה עדי, אשתו, "אני כל הזמן רק מדברת. אולי זה עוזר לו כי הוא לא מדבר. גם פה הוא לא מדבר. לו אין כעסים כל כך, ואני מקללת וכועסת ורוצה שהם ייעששו. אני כזאת, כל הזמן אומרת מה שאני הושבת, לא יכולה לעצור. כנראה שזה שאני מרבת על רענו, זה טוב לו. זו פעם ראשונה שאני שומעת את זה".

"מבחינתי", מבטו של לוי משוטט אי-שם, "הוא איתי כל הזמן".

יום הולדת על הירח

במדרג האבל והסבל האנושי, אם אפשר היה לשרטט כזה, קבוצת התמיכה למשפחות נרצחים ונרצחות היא אחת הקבוצות הכי גרועות להשתייך אליהן. ניכר בעיניהם של האנשים שיושבים בחדר שהם ראו את הנורא מכל, ואי-כ-שהו ממשיכים לחיות. מותם המיותר של יקיריהם עומד

איש עצוב מבט הולך במסדרונות איני סופיים של מלון ומציץ לחדרים. הם ריקים, כמותם המסדרונות, והוא פונה לאדם הראשון שהוא רואה: "איפה יושבת העמותה של הנרצחים?"

מראים לו את המקום. הוא נכנס, לוקח לעצמו כוס מים, מתיישב בפאת אחד השולחנות המ-סודרים בצורת ה' וכמעט אינו מוציא מילה מפיו בשעות הבאות. חבריו לשולחן מרברים, צועקים, מתייפחים, והוא שותק. הם מנסים לנסח לעצמם חלומות, ללמוד לחיות עם הויכרונות, והוא, מבטו נעוץ באוויר.

רק כשעיניו נופלות על תמונה של ים, עם ראש זהוב של ילד מציץ מהחול, הוא אומר פתאום: "זה כמו הילד שלי. גם הוא היה אוהב ים, וגם בלונדיני כמו הילד פה. אתם שואלים מה הייתי רוצה? שיחזור הילד. אין שום דבר אחר שיכול לרצות בן-אדם. אתם שואלים על זיכרון? הוא לנגד עיני כל הזמן. כשאני נוהג אני מסתכל על הכיסא שלי, והוא לידי. אני לא יכול לתת לו להיות זיכרון, כי אז אני נשאר רק עם המחשבות שלי ועם הדיכאון שילד נרצח בגלל ויכוח על כיסא נוח. שככה הכניסו סכין ללב של בחור צעיר".

האיש העצוב הוא אברהם מיכאלי, אביו של אלון מיי-כאלי, שהיה בן 28 כשנרצח לפני עשר שנים בחוף הילטון בתל-אביב. הוא משתק שוב, ולפני שהפגישה נגמרת הוא קם ורוצא. נעלם כלעומת שהגיע. שום תחושת הקלה לא מלווה אותו לאוטובוס חורה הביתה.

גם איציק לוי לא מדבר הרבה. הוא אביו של רענו, שנרצח בגיל 18 על ידי פרנסואה אבוטכול ליד מועדון בשפיים במהלך תגרה שאליה נקלע במקרה. ברוב הפ-גישות לוי יושב ושותק, אבל אחרי שמיכאלי מדבר הוא נזכר באופניים שקנה לבנו. "בעיניים שלי הוא תמיד על האופניים עם מחבט טניס על הגב", אומר לוי. "האופניים עד היום בבית, אני משתמש בהם לפעמים. בכל שיר שאני שומע ברריו שהוא אהב, בכל מחשבה - הוא שם".

הוא משתק, איש לא זו בחדר. "הוא איתי היום כל היום", לוי לוקח אוויר וממשיך, "אני בחדר שלו, כמחשב שלו, על הכיסא שלו".

"זה עוזר לך?" שואלת ד"ר אתי אבלין, שמנחה את הק-בוצה.

"הוא כל הזמן איתי", חוזר לוי. "מה נותן לך כוח?" שואלת אבלין.

נירה לביא, אמו של חגי ז"ל: "אני לא רוצה לדעת איך שחטו אותו, כי אני לא רוצה לשקוע בתוך זה. אני פוחדת להיקשר לנכדים שלי. אני פוחדת שיקרה להם משהו ולא יכולה להתמודד עם הפחד"

משמאל: עוזיעם ספיר, קותי רואס, נירה לביא, איציק לוי, עדי לוי ח'קלין רואס. "אנשים מאבדים את טעם החיים, את השינה, התיאבון, הריכוז, היכולת לעבוד או ללמוד"

עוזיעם ספיר, אביה של מעיין ז"ל: "ב-6:50 בבוקר צילצלה גרושתי. 'בוא מיד למשטרה', היא אמרה. ככה שמעתי, בלי פאראמדיק, בלי כלום. ראיתי אותה עם תכריכים ואיפור, אבל גם אז ראו סימנים של חניקה"

בקשר עם נפגעי העבירה ומשפחותיהם וליידע אותם בין היתר לגבי מועדים צפויים ליציאה לחופשה של העב-ריינים, דיון בפני ועדת שחרורים ושחרור מהכלא. במישור האישי והטיפולי המצב הרבה פחות טוב. מצבם הנפשי, הנריאטי והכלכלי של רבים מדרדר אחרי הרצח, ואין למרינה שום שיקום להציע להם. משרד הרווחה אמנם מעביר השנה לראשונה תקציב לקבוצת התמיכה של האר-גון, שעד כה פעלה בהתנדבות, אולם בכל שאר המובנים משפחות הנרצחים עוזבות לנפשן. אין להן אפילו הגדרה כביטוח לאומי, כמו שיש לנפגעי טרור, תאונות דרכים או עבודה. אחת הפעילויות העיקריות של הארגון היא הקמת מרכז סיוע מיוחד עבורם, ושר הרווחה יצחק הרצוג, שהגיע לכנס, הבטיח לעזור בכך.

"אובדן בן משפחה כתוצאה מרצח הוא צער שאין דומה לו", אומרת לרה צינמן, יו"ר הארגון, שבתה גנית נרצחה בגיל 22 על ידי בחור שחזר אחריה, והיא לא נענתה לו. "זהו אובדן שמות ונפש של בן-אדם אינם מסוגלים לקלוט ולהכיל. אירוע כזה מערער את בני-טחונם של בני המשפחה, את אמונם בטבע האדם ואת תפיסת עולמם. אובדן אכזרי ואלים גורם לתחושת איבוד שליטה על החיים, לאובדן העצמאות והכבוד העצמי, להזדקקות בלתי פוסקת לגורמים שונים כדי לקבל מידע וסיוע. החרדה לשאר בני המשפחה נעשית אובססיבית וקיומית. אנשים מאבדים את טעם החיים, את השינה, התיאבון, הריכוז, היכולת לעבוד או ללמוד, מאבדים עניין בכל מה שהיה מרכז חייהם לפני הרצח. הכל סביבם נראה טפל וחסר חשיבות."

"זה סיוט שממנו לא מתעוררים", אמרה בכנס רוני קדם, שבתה הוריה נרצחה בידי אביה אלי פימטשטיין בגיל שנה ועשרה חודשים. קדם נעדרת כבר זמן רב מאירועים ציבוריים ומהתקשורת, מנסה למצוא לעצמה שלושה באנונימיות. "הייתי אמא במשרה מלאה ובר-גע אחד הפסקתי להיות. כלומר, אני עדיין אמא, אבל הילדה שלי בשמיים. אני מודה שאני לא עומדת בפ-עילות הציבוריות. כל דבר מוציא אותי מאיפוס. אנשים ששומעים את שמי מגיבים מאוד קשה, מקבלים רעי-רות. אני מעדיפה לא להגיד מי אני כדי לא להתחיל לטפל באנשים אחרים. אבל אנחנו חייבים להיות ביחד ולהילחם על הזכויות שלנו. לא כל עובדת סוציאלית מתחילה יכולה לטפל במישהי שעברה טראומה כמו שלי. איברתי את הבת שלי, שהייתה אחת הילדות הכי

עזיעם ושרה ספיר התגרשו שבעה חודשים לפני הבר-קד ההוא, שבו צילצל אצלו הטלפון. "מעיין ואני דיברנו בערב, שעה וחצי לפני שהיא נרצחה", הוא מספר בטון מרוד, כמנסה לשמור על ריחוק. "היא אמרה שהיא נשארת לאכול עם אמא. הבנים יבואו אליי מחר, אבל היא צריכה ללמוד לבחינה. ב-6:50 בבוקר הטלפון הקוץ צילצל. חש-בתי שזה קצת מוקדם, ומי שצריך אותי יצלצל לסלולרי. ואז הסלולרי צילצל. זו הייתה שרה. 'בוא מיד למשטרה', היא אמרה. 'הם רצחו את מעיין'."

האיפוק נשבר, ספיר פורץ בככי. "ככה שמעתי, בלי פאראמדיק, בלי כלום. מעיין נמצאה עידומה לגמרי, הם לא ידעו מי היא. רק בחמש בבוקר גרושתי הגיעה לחפש אותה. היא ראתה אותה שם, חבולה, אחרי התעללות. אני ראיתי אותה כבר עם תכריכים ואיפור. אבל גם אז ראו סימנים של אלימות וחניקה."

למפגש הבא מגיעה אישה צעירה, חיוורת, שאיש לא מכיר. קורין גלילי, מציגה אותה המנחה, בתה של אסתר גלילי שנרצחה לפני שבועות מעטים על ידי פליט מסו-רן בתחנה המרכזית הישנה בתל-אביב. "בימים הראשונים חשבתי שאני מתה יחד איתה", לוחשת גלילי. "יש לך חברים? שואלים אותה, 'מישהו לדבר איתו?' 'לא כל אחד פנוי לשמוע', היא אומרת.

בארגון מבטיחים לה שקבוצה חדשה עומדת להיפתח עבור מצטרפים חדשים, ושהיא תיאלץ להמתין עוד קצת. גלילי מרימה את עיניה, מבטה נואש, ויוצאת. האנשים מסביב לשולחנות ממשיכים בשלהם. הם לא מדברים על זה, אבל הם יודעים היטב מה מצפה לקבוצה של משפחות נרצחי השנתיים האחרונות.

סיוע שאין לו סוף

השבוע נערך במלון ליאונרדו סיטי טאוור ברמת-גן כנס ראשון של ארגון משפחות נרצחים, תחת הכותרת "השכול השקוף", במטרה להעלות למרעור את הצרכים והבעיות הייחודיים של המשפחות. הארגון הוקם ב-1998 כיוזמת אורה ברז, אמה של תמר שנרצחה על גג החנות "ביתילי" ברמת-גן. במישור החקיקתי הייתה בשנים האחר-ונות התקדמות: נפגעי עבירה קיבלו מעמד מסוים בהליך הפלילי, המשטרה אמורה לעדכן אותם, הפרקליטות אפילו מיידעת אותם ומרכז נגה מלווה אותם. כשב"ס יש היום קצינה מיוחדת, רכיכלאי אילנה איבגי, שתפקידה לעמוד

של אחותי עם התינוק, וכולם נכנסו ורק רצו לבכות. עצרתי אותם ברלת ואמרתי: 'באנו ליום הולדת לשמח את הילדות, ומי שלא יכול שלא לבכות, בבקשה שילך הביתה'. היה נהדר.

"ככה אני חי, במתג כזה, שמח/עצוב. בחוץ אני יכול להרשות לעצמי להיות עצוב, אבל כרגע שאני נכנס הבית תהוצריך לשמח את הילדות, עולה לי חיוך ענק על הפנים. כרגע שהו לא שם, אני שוב נופל."

הפסיכופת הוציא סכין

כרמלה יעקב מרימה תמונה אדומה מהשולחן שעליו פיוזה ר"ר אבלין צילומים. "כשצחי קיבל את הדקירה וכל הרם נשפר, לא ידעו איך לעצור אותו", היא מספרת. "זה קרה בקניון בבתים, אבל לא היה שם חובש ולא כלום, אפילו אמבולנס לא הביאו. היו שם רק דם ויריבים. כשהגענו לשם, ניסינו לעצור את הדם. אנחנו גרים 200 מטר מהקניון, אז רצנו לשם. צחי חי עוד עשרה ימים, אבל הוא איבד המון דם. לא עלה לו חמצן למוח."

"הוא נפל על פסיכופת", עולים קולות חבריה, "העיר על 100 שקל שנפלו לחבר שלו מהכיס, והוא הוציא סכין."

כרמלה יעקב בוכה, לא מצליחה לעצור את הדמעות. לפני חמש שנים, בגיל 28, ערב חתונתו, נרצח צחי על ידי נער בן 17 שהיה במעצר בית. סעיף האישום הופחת בה-סדר טיעון מרצח להריגה, והנער נידון ל-20 שנות מאסר. בשבוע שעבר הגישה משפחת יעקב בקשה לשב"ס למנוע את יציאתו של הרוצח לחופשה אצל משפחתו שמתגוררת לא רחוק ממנה.

"אני יכול להוציא תמונה משלי" שואל עוזיעם ספיר, שבתו מעיין בת ה-15 נאנסה ונרצחה בדרך הביתה לפני חמש שנים. הוא מוציא מתעודת הזהות שלו תמונה של מעיין, לבושה סגול. "היא מאוד אהבה סגול", הוא אומר. "אפילו הקבר שלה סגול. אני זוכר תמונה שלה יושבת על מזרן, מעלה רגליים למעלה ועוברת לעמידת ידיים כמו באולימפיאדה. כולם מחאו לה כפיים, והיא הגיבה בחיוך צנוע. רק אחרי שהיא מתה התברר שהיא הייתה חונכת ילדים בבית ספר ועשתה המון דברים, סתם מטוב לב. הייתי עובר איתה עם האורגנית מכיתה לכיתה, והיא ני-גנה לאחרים והייתה מאושרת. הרוצח גר מול המקום שבו היא חנכה."

8.82x34.04	33	עמוד 18	ידיעות אחרונות - המוסף לשבת	18/06/2010	23062429-8
ארגון משפחות נרצחי - 28650					

מפונקות ומטופחות ואהובות שיש".
 עופר רמתי, בן 38, מספר על חלום שחלמה אחת מאחייניות ירבוני תיו, על הפחד שגם הוא יילקח מהן. "אמרתי לה שהן כבר גדולות", הוא צוחק. "יש להן חבר, הן כבר יסתדרו בלעדיי. בכל אופן, אם חלילה קורה לי משהו, אני אלך לבקר את כל הילדים שלכם, אולי אעשה להם קבוצה כזו למעלה".
 "אתה, עופר, הולך למצוא אישה ולהקים משפחה חדשה", חותר אותו אברהם מיכאלי, "זה מה שהחלום אומר וכל השאר זה הבלים. אתה הולך לקראת חיים אחרים".

הפנים של הרוצח

"אתם רואים, המקום הזה מרכא", מתעורר פתאום קוטי רואס, אביה של רינת בת ה-19 שנאנסה ונרצחה בדרך הביתה מהעבודה לפני חמש שנים. הרצח לא פוענח עד היום. "בגלל זה קשה לי לבוא למפגשים האלה. יש חצי כוס מלאה. הנה, השנה עשיתי חג בבית הזמנתי הרבה אורחים. כל שנה לפני פסח המצב קטסטרופלי, ריכאון קשה, אף אחד לא חי. השנה אמרנו שנזמין אורחים, שזה הרבה עבודה וקניות, שלוש ארוחות זה אצלנו, ובאמת, החג הזה עבר יחסית לכל החגים האחרים הרבה יותר טוב. ז'קלין בישלה אוכל נהדר. אני מאוד נהניתי. אני יודע שלז'קלין היה יותר קשה, אבל זה מחזיר כוח, לטפס מדרגה ראשונה או שנייה".

"ומה ז'קלין אומרת?" קוראים קולות נשיים.
 "המבט שלה אומר הכל", אומר עוזיעם ספיר, מצביע על האישה הצנומה והמכווצת, עיניה פעורות כמנסות להכיל את כמורית הכאב שבחדר.

"שלומי כרגע לא כל כך טוב", אומרת ז'קלין רואס. "האזכרה מתקרבת, קשה לי מאוד שעוד לא נתפס הרוצח, ואני כל הזמן עסוקה במכתבים למפכ"ל ולשר שלא ישכחו את הפרשה, מנסה לשים אותה בכותרות. פתאום קוטי נחת עליי שהוא רוצה לעשות את החג הזה. בהתחלה לא רציתי, אבל אמרתי שעדיף לא לריב ושיתפתי פעולה. הייתי כמו מרחפת, עשיתי מה שצריך, לא הראיתי כלום, אבל בחול המועד הרגשתי את הכאב מאוד מאוד חזק".

"את בישלת ועשית סלטים והייתה אווירה מאוד נוחה והיה יפה השר לחן", אומר לה בעלה, "ואת עשית את זה. רק את".
 "זה באמת היה טוב לכולם", היא מסכימה. "לא היו ויכוחים על מה נעשה בחג, נמנע המתח הזה שיש בבית כל הזמן. הוא לא מסכים איתי, עם צורת האבלות שלי, אבל הפעם זה עבד".

"את לא מכירה את הפרצוף של הרוצח", אומרת לה בתרהמה אילנה חג'ג', שבנה רו בן ה-16 נרצח לפני שלוש שנים בדקירות סכין לליבו במהלך קטטה בהרצליה. הרוצח מאושפז מאז במוסד פסיכיאטרי. "אני, בכל פעם שאני קונה כחנות, אני חושבת אם אני לא מפרנסת את האח של הרוצח, את הרוד שלו, אם הוא לא נמצא במקרה בסביבה. אבל זה שאף פנים לרוצח, זה מטריף".

"אני לא חושב שזה מטריף", אומר קוטי רואס. "אם יתפסו אותו וייתנו לו שנתיים והוא ייצא, אני לא יודע מה אעשה. ככה אני יכול לחשוב שאלוהים כבר העניש אותו ואולי הוא מת. אני מוחק אותו מהמוח שלי. המשפט זה בכלל עונש, ראיתי את איציק ועדי בתקופה של המשפט שלהם (משפחת לוי נאלצה להתמודד בבית המשפט, בין היתר, עם הקנטות של משפחת הפשע אבוטבול וחייליה - ע"פ), וזה אללה יסתדר".
 "הייתה אצלנו אמא של אסף שסיירמן במשך ארבע שנים, עד שנמצאו הרוצחים", מספרת צינמן. "שאלתי אותה מה היה עדיף, להתייחס עד שהם נמצאו או הזוועה שהתגלתה, והיא אמרה בפה מלא שהיא מעריפה את הוראות".

"לסגור איזה מעגל", אומרת חג'ג'.
 "שהרוע יתנקו למקום אחד", מוסיף אמיר לוי, שאמו נרצחה לפני שלוש שנים על ידי שכן במדרגות ביתה.

"אנחנו יושבים פה וכועסים ומתרגזים וכל החיים טובים סביב הקטע הזה", אומרת נירה לביא, שבנה חגי נרצח בגיל 24, "אני חושבת שכולנו צריכים לעבוד על ההתמודדות שלנו, כי אין צדק, זהו, ולא כדאי שאנחנו נגמור את החיים שלנו במלחמה על הצדק שלנו. השופטים, עורכי הדין, להם יש את הצדק שלהם והם מאמינים בזה, אז על מה נילחם, על עוד שנה או שנתיים לרוצחים?"

"עכשיו את תכעסי עליי", אומרת לה צינמן, "אבל איך היית מרגישה אם הרוצח של חגי, במקום שני מאסרי עולם מצטברים היה מקבל שלוש שנים?"

"כמו שלנו, הבושה", מרכינה את ראשה מזל מיכאלי, שרוצח בנה אלון הורשע בהריגה ונשלח לשלוש שנות מאסר.

"אתם רוצים שאספר לכם מה שסיפרו לי על איך שחטו את הבן שלי?" מתפרצת לביא, "אני לא רוצה לדעת! אני רוצה לדעת שירו בו ודי, ולא להרוס את החיים שלי, לא לשקוע בתוך זה".

"אם כל רוצח יקבל שני מאסרי עולם, זה ימנע את הרצח של הילדים שלכם או של הבת שלי?" שואל רואס.

"אני פוחדת להיקשר לנכדים הקטנטנים שלי", עכשיו לביא בוכה. "הם מנסים להתקרב, אחת מהם ממש נרבת אליי, וזה נורא מפחיד אותי. אני פוחדת שיקרה להם משהו ולא יכולה להתמודד עם הפחד".
 "מי יעזור לנו?" שואלת עדי לוי בייאוש.

"אנחנו נעזור לעצמנו", קמה ממקומה אילנה חג'ג'. "אני חיה בזכות הקבוצה הזאת, ממש ככה". ■